

Obsah

Predhovor — S. Cambel	7
Úvodom — zostavovateľ	13

Obdobie prvotnopospolnej spoločnosti a vojenskej demokracie

Prvá časť. Slovensko v praveku
(J. Vladár)

I. kapitola

Doba kamenná	21
1. Obdobie neproduktívneho hospodárstva (staršia a stredná doba kamenná — paleolit, mezolit)	21
2. Obdobie produktívneho hospodárstva (mladšia doba kamenná — neolit, eneolit, 6000—2900 pred n. l.)	24
3. Neskorá doba kamenná — eneolit (2900—1900 pred n. l.)	28

II. kapitola

Vývoj civilizácie v čase rozvinutej rodovej spoločnosti. Vznik a rozvoj metalurgie	30
1. Staršia bronzová doba (1900—1500 pred n. l.)	30
2. Stredná, mladšia a neskorá bronzová doba (1500—700 pred n. l.)	33
3. Etnický, hospodársky a spoločenský vývoj v bronzovej dobe	34
4. Doba železná — halštatská (7.—3. storočie pred n. l.). Vznik triednej spoločnosti	37

Druhá časť. Slovensko v protohistorickom období
(B. Chropovský)

I. kapitola

Rozvoj triednej spoločnosti	41
1. Kelti na území Slovenska a vývoj domáceho obyvateľstva (3.—1. storočie pred n. l.)	41
2. Rimania a Germáni na území Slovenska (1.—4. storočie n. l.)	50
3. Doba sťahovania národov (5.—6. storočie)	59

II. kapitola

Slovania na území Slovenska (6.–8. storočie)	62
1. Príchod Slovanov na územie Slovenska	62
2. Avari a Samova ríša	65
3. Vývoj v predveľkomoravskom období	69
Bibliografia	75

Obdobie včasného feudalizmu

Prvá časť. Veľkomoravské obdobie (do roku 907) (P. Ratkoš)

I. kapitola

Veľká Morava za prvých Mojmírovcov	88
1. Emancipácia naddunajských Slovanov. Pribina a vznik veľkomoravského štátu	88
2. Knieža Rastislav a zápas o nezávislosť veľkomoravského kniežatstva	93
3. Kristianizácia Veľkej Moravy pred rokom 863 a slovanské učilište na čele s Konštantínom	98
4. Internovanie a rehabilitácia Metoda	105

II. kapitola

Mocenský rozmach Veľkej Moravy a postupný rozklad Svätoplukovej ríše	108
1. Prvé Svätoplukove výboje	108
2. Svätopluk I. na vrchole svojej moci. Intrigy Vichingovcov	113
3. Posledné pokusy Mojmíra II. o nezávislosť Veľkej Moravy	118
4. Veľká Morava medzi dvoma útočníkmi	121

III. kapitola

Ekonomicko-sociálny obraz veľkomoravskej spoločnosti	125
1. Znak feudalizmu. Súkromné vlastníctvo pôdy. Organizovanie štátu	125
2. Osídlenie a územie Veľkej Moravy	129
3. Poľnohospodárstvo na Veľkej Morave a začiatky špecializovanej výroby	133
4. Štruktúra včasnofeudálnej spoločnosti. Moravia a štát, resp. ríša	137

IV. kapitola

Architektúra, vzdelanosť a umenie	142
1. Stavebníctvo a výtvarné umenie	142
2. Slovanské učilište v rokoch 873–885	145
3. Veľkomoravská a cyrilometodská tradícia	147

V. kapitola

Pramene a literatúra	151
-----------------------------	-----

Druhá časť. Slovensko v 10. – 12. storočí (P. Ratkoš)

I. kapitola

Slovensko doménou Arpádovcov. Uhorsko viacnárrodnostnou krajinou	164
1. Politická situácia v Dunajskej kotline v prvej polovici 10. storočia	164
2. Vznik uhorského včasnofeudálneho štátu a Slovensko	167
3. Obranná a dobyvačná politika uhorského štátu do 12. storočia	172
4. Prechodná politická kríza uhorského štátu a jej riešenie	176

II. kapitola

Hospodárske pomery na Slovensku v 10. – 12. storočí	180
1. Prírodné podmienky Slovenska	180
2. Osídlenie Slovenska v 10. – 12. storočí	183
3. Hospodárstvo včasnofeudálneho Slovenska	186
4. Obchod. Peniaze	192

III. kapitola

Spoločenské pomery	195
1. Štruktúra závislého obyvateľstva	195
2. Uhorská vládnuca trieda a charakter štátnej moci	199
3. Exploatácia podrobeného obyvateľstva	203
4. Formy triedneho boja slovenského ľudu vo včasnofeudálnom období	206
5. Ideológia vládnucej triedy. Kultúrne pomery	209

IV. kapitola

Bibliografia	214
---------------------	-----

Obdobie rozvinutého feudalizmu

Prvá časť. Na prahu vrcholného feudalizmu (R. Marsina)

I. kapitola

Politický vývoj	226
1. Boj o moc	226

2. Tatársky vpád a jeho následky	229
3. Prémyslovsko-arpádovské vojny	234
4. Vnútrohá anarchia a pokus o nastolenie pevnej vlády	238

II. kapitola

Hospodársky vývin	242
1. Osídlenie, obyvateľstvo a komunikácie	242
2. Pôdohospodárstvo	248
3. Mestá, remeslá a obchod	253
4. Baníctvo	258

III. kapitola

Spoločnosť	262
1. Dobudovanie správnej organizácie a organizácia obrany krajiny	262
2. Vládnúca trieda	266
3. Postavenie cirkvi	271
4. Poddaní a hostia	275
5. Sociálne rozpory a triedne boje	281

IV. kapitola

Vzdelanosť, architektúra a umenie	285
1. Rozvoj vzdelanosti a upevnenie cirkevnej ideológie	285
2. Vývoj myslenia a literatúra	288
3. Architektúra a výtvarné umenie	292

V. kapitola

Bibliografia	297
---------------------	-----

Druhá časť. Slovensko v 14. storočí (1301 – 1397)

(R. Marsina – J. Sopko – J. Vozár)

I. kapitola

Feudálna anarchia a upevnenie panovníckej moci	308
1. Vláda oligarchov a Karol Róbert	308
2. Matúš Čák Trenčiansky	312
3. Zosilnenie ústrednej panovníckej moci	316
4. Zvýšenie moci šľachty	318

II. kapitola

Hospodársky vývoj	322
1. Rozvoj osídlenia	322
2. Hospodárske reformy	325
3. Poľnohospodárstvo, dobytkárstvo a vinohradníctvo	327
4. Rozvoj miest	329
5. Remeslá a obchod	334
6. Baníctvo a hutníctvo (J. Vozár)	338

III. kapitola

Spoločnosť	343
1. Obyvateľstvo	343
2. Územná a správna organizácia	347
3. Vládnúca trieda	351
4. Poddaní	355
5. Sociálna diferenciácia a triedny boj	358

IV. kapitola

Školstvo a vzdelanosť, literatúra, architektúra a umenie (J. Sopko)	361
1. Školstvo a vzdelanosť	364
2. Literatúra	367
3. Architektúra	369
4. Výtvarné umenie	372

V. kapitola

Bibliografia	377
---------------------	-----

Tretia časť. Mocenské a triedne zápasy v 15. a na začiatku 16. storočia

(R. Marsina – P. Ratkoš – J. Sopko – J. Vozár)

I. kapitola

Oslabenie ústrednej moci a vytvorenie stavovského štátu	386
1. Boje proti Osmanskej ríši	386
2. Husitské revolučné hnutie a Slovensko	389
3. Vzrast moci šľachty a dynastické zápasy	396
4. Ján Huňady a Ján Jiskra	402
5. Bratrci	407

II. kapitola

Pokus o vybudovanie centralizovanej monarchie a politická kríza stavovského štátu . . . 411

1. Matej Korvín a Ján Jiskra 411
2. Centralizovaná monarchia a výboje Mateja Korvína 414
3. Vzrast moci stavov a sedliacka vojna 418
4. Stavovská anarchia a moháčska porážka 421

III. kapitola

Hospodárske a sociálne pomery 426

1. Osídlenie, obyvateľstvo a rozvoj slovenskej národnosti 426
2. Zhoršovanie postavenia poddaných 431
3. Vývoj miest 436
4. Remeslo a obchod 443
5. Banská a hutná výroba (J. Vozár) 449
6. Banícke povstanie (P. Ratkoš) 455

IV. kapitola

Na ceste k humanizmu a renesancii (J. Sopko) 462

1. Školstvo a vzdelanosť 465
2. Literatúra, jazyk, hudba, divadlo a ústna slovesnosť 470
3. Architektúra 474
4. Výtvarné umenie 477

V. kapitola

Bibliografia 484

Prehľad novších syntéz, pripojených mapiek a ilustrácií

Zoznam novších diel obsahujúcich syntetické spracovanie dejín Slovenska (neuvádzaných v bibliografických kapitolách)	494
Zoznam mapiek	494
Zoznam farebných ilustrácií	494
Zoznam čiernobielych ilustrácií	495
Zoznam skratiek	497
Menný register	498
Miestny register	511